

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare 180, bir. 405
tel.: +373 (022) 212 – 817
www.egalitate.md

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре 180, каб. 405
тел.: +373 (022) 212 – 817
www.egalitate.md

DECIZIE din 27 iulie 2020 cauza nr. 146/20

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTUL – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, plângerea depusă de către XXXX, conform celor descrise și au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Petiționarul în calitate de terț pe o cauză civilă, invocă că a fost discriminat pe criteriul de limbă prin faptul că judecătorul ar fi dispus ca el să prezinte referința și înscrisurile anexate la aceasta în limba de stat (acestea fiind depuse în limba rusă).

II. Dreptul național și internațional relevant

- 2.1 **Constituția Republicii Moldova la art. 13 alin. (2)** prevede că statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării; **art. 16 alin. (2)** stipulează că toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 20 alin. (1)** stipulează că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime **alin. (2)** stabilește că nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.
- 2.2 **Codul de procedură civilă la art. 5 alin. (2)** stipulează că nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare; **art. 24 alin. (1)** judecarea cauzelor civile în instanțele judecătorești se desfășoară în limba moldovenească; **alin. (2)** Persoanele interesate în soluționarea cauzei care nu posedă sau nu vorbesc limba moldovenească sunt în drept să ia cunoștință de actele, de lucrările dosarului și să vorbească în judecată prin interpret; **alin. (3)** prin încheiere a instanței, procesul se poate desfășura și într-o limbă acceptabilă pentru majoritatea participanților la proces; **alin. (4)** în cazul în care procesul se desfășoară în o altă limbă, instanța emite hotărârea în mod obligatoriu și în limba moldovenească; **alin. (5)** actele de dispoziție ale instanței judecătorești se înmânează participanților la proces, fiind perfectate în limba în care se desfășoară procesul ori, la solicitare, în limba de stat; **art. 26 alin. (4)** egalitatea părților în drepturile procedurale este garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă; **art. 56. alin. (2)** participanții la proces se bucură de drepturi procesuale egale și au obligații procesuale egale, cu unele 2 excepții stabilite de lege în dependență de poziția pe care o ocupă în proces; **art.167 alin. (1) lit. a)** prevede că la cererea de chemare în judecată se anexează

copiile de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisuri, certificate de către parte, pe proprie răspundere, într-un număr egal cu numărul de pârâți și de intervenienți, dacă ei nu dispun de aceste acte, plus un rând de copii pentru instanță. Copiile vor fi certificate de către parte pentru conformitate cu originalul. Dacă înscrisurile și cererea de chemare în judecată sânt făcute într-o limbă străină, instanța dispune prezentarea traducerii lor în modul stabilit de lege.

- 2.3 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse.
- 2.4 **Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012 la pct. 42** prevede că se declară inadmisibile plângerile care (a) cad sub incidența art. 14 din Legea cu privire la asigurarea egalității; (b) au fost depuse cu încălcarea termenului de prescripție; (c) nu țin de competența Consiliului; (d) au un obiect nefondat, prin raportare la domeniul de aplicare al Legii cu privire la asigurarea egalității.
- 2.5 **Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale la art. 10 alin. (1)** prevede că Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.
- 2.6 **Raportorul Special ONU pentru problemele minorităților, Rita Izsák-Ndiaye, în raportul realizat urmare a misiunii în Republica Moldova din 2016 la pct. 34** analizând situația în domeniul administrației publice a notat că, mulți interlocutori s-au plâns de cazuri în care observațiile lor scrise în limba rusă, inclusiv în instanțele judecătorești, au primit răspuns fie în limba de stat sau au fost direct respinse; **la pct. 103** Raportorul Special ONU îndeamnă autoritățile să-și intensifice eforturile pentru a garanta libera alegere de a folosi limba de stat, limba rusă sau o limbă minoritară, atunci când se adresează instituțiilor publice.
- 2.7 **Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare,¹ semnată de către Republica Moldova la 11.07.2002² la art. 9** prevede că Părțile se angajează să ia măsuri pentru ca limbile minoritare să poată fi folosite în procedurile judiciare.
- 2.8 **Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 1** prevede că exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.
- 2.9 **Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23.05.1969, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 la art. 18 lit. a)** prevede obligația statului de a nu lipsi un tratat de obiectul și scopul său înainte de intrarea sa în vigoare. Un stat trebuie să se abțină de la săvârșirea unor acte care ar lipsi un tratat de obiectul și scopul său când a semnat tratatul sau a schimbat instrumentul care constituie tratatul sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, atât timp cât nu și-a manifestat intenția de a nu deveni parte la tratat.³

III. În concluzie, Consiliul reține următoarele:

- 3.1 Consiliul reține că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de discriminare pe criteriu de limbă ce vizează procesul de înfăptuire a justiției, sub aspectul impedimentelor create în exercitarea dreptului de a se apăra.

¹<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d358a>

² Decretul privind împuterniciri de semnare 21.06.2002:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=290869>

³ <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8IxR66Y%3D>

- 3.2 Consiliul consideră necesar de a reaminti tuturor actorilor implicați în procesul de înfăptuire a justiției că aprecierea incorectă a drepturilor minorităților lingvistice în ceea ce privește interacțiunea cu instanțele de judecată suscită probleme sub aspectul asigurării egalității în acces la justiție și în procesul de înfăptuire a justiției. Din practica de examinare a plângerilor, Consiliul a constatat că minoritățile lingvistice întâmpină bariere să acceseze sistemul de justiție. Până în prezent, Consiliul a constatat că cererile acestora, întocmite în limba rusă, se restituie fără examinare, doar din considerentul că aceștia nu prezintă traducerea cererilor în limba de stat și asta în timp ce instanțele de judecată dispun de unități de traducător remunerați din bugetul de stat la care contribuie, inclusiv, persoanele aparținând minorităților naționale.
- 3.3 În cauza supusă examinării, Consiliul observă că situația se agravează, or deja minorităților lingvistice li se creează impedimente în exercitarea dreptului de a participa la proces, unde prin hotărârea instanței de judecată se intervine direct în drepturile lui. Consiliul, în nenumărate rânduri, a punctat că obligarea persoanelor aparținând minorităților naționale să prezinte o traducere în limba de stat a cererilor, mai nou a referințelor, întocmită în limba rusă, impune un efort organizatoric adițional, creează cheltuieli financiare nejustificate și solicită un timp suplimentar pentru traducerea acestora. Or, în aceste condiții nu putem vorbi despre o egalitate substanțială în înfăptuirea justiției.
- 3.4 De asemenea, Consiliul reconfirmă necesitatea de a face o diferență la interpretarea sintagmei de „limbă străină”, prevăzută în normele de procedură civilă. Ținând cont de specificul lingvistic din Republica Moldova, în opinia Consiliului, limba rusă nu poate fi asimilată cu o limbă străină. Din aceste considerente, Consiliul susține că aprecierea limbii ruse drept o limbă străină suscită probleme sub aspectul asigurării egalității în acces la justiție, împiedicând persoanele aparținând minorităților naționale, care utilizează limba de comunicare interetnică în procedurile judiciare, să acceseze sistemul de justiție, inclusiv să se apere.
- 3.5 Consiliul consideră necesar de a reaminti standardele internaționale cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților lingvistice, printre care Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare, semnată de către Republica Moldova la 11.07.2002, pe care Curtea Constituțională în Hotărârea nr.17 din 04.06.2018 (§ 40) a recunoscut-o sursă de drept pentru autoritățile Republicii Moldova și care la art. 9 prevede că Părțile se angajează să ia măsuri pentru ca limbile minoritare să poată fi folosite în procedurile judiciare. De asemenea, Consiliul notează că, potrivit Recomandărilor de la Graz privind accesul la justiție și minoritățile naționale⁴, statele trebuie să se asigure că, atunci când persoanele care aparțin minorităților naționale interacționează cu instanțele de judecată și cu instituțiile de protecție a drepturilor omului și participă la diferite procese, ele pot să facă aceasta într-o limbă pe care o înțeleg și, preferabil, în limba lor maternă, precum și într-un mediu care le respectă identitatea. Potrivit Notei explicative la aceste recomandări, folosirea limbilor minoritare presupune asigurarea, în mod gratuit, a serviciului de interpretare în timpul proceselor judiciare, precum și asigurarea traducerii documentelor relevante, inclusiv a materialului probatoriu folosit în proces. Consiliul, totodată, menționează și Recomandările de la Oslo privind drepturile lingvistice ale minorităților naționale⁵, potrivit cărora Statele trebuie să asigure dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale să se exprime în limba proprie în toate fazele proceselor judiciare (fie ele penale, civile sau administrative).
- 3.6 În acest sens, Consiliul subliniază faptul că atunci când persoanele aparținând minorităților naționale pot să-și folosească limba proprie în cadrul proceselor judiciare, percepția lor privind echitatea procesului sporește, ceea ce în rezultat promovează încrederea în sistemul judiciar și contribuie la prevenirea unor eventuale conflicte.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 2 și art. 15 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012,

⁴ <https://www.osce.org/ro/node/398189?download=true>

⁵ <https://www.osce.org/files/f/documents/2/1/67540.pdf>

CONSILIUL DECIDE

1. Obligarea persoanelor aparținând minorităților naționale, care utilizează limba de comunicare interetnică în procedurile judiciare, de a prezenta traducerea pozițiilor sale în limba de stat constituie discriminare pe criteriul limbă.
2. Decizia se comunică petiționarului și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
3. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru